

Asia: VN/23778/2022

Ympäristöministeriön asetus rakennuksen materiaaliselosteesta

1. Asetuksen yleinen palaute

a. Onko asetuksessa kuvattu materiaaliselosteen laadinnan menetelmä selkeä ja ymmärrettävä?

Ei

b. Onko asetuksessa esitetty menetelmä mielestäsi tarpeeksi kattava, jotta sen avulla saadaan käsitys rakennusten materiaalivirroista Suomessa?

Ei

c. Onko asetuksessa esitetty menetelmä mielestäsi sekä uusille että korjattaville rakennuksille?

Kyllä

d. Soveltuuko asetuksessa esitetty menetelmä mielestäsi käytettäväksi rakennuksen suunnittelun aikana ennen rakentamisluvan hakemista?

Muutosehdotus tai muu kommentti: [Näemme, että rakennuslupavaihe ei välttämättä ole oikea hetki hankkeessa tehdä tällaista selvitystä. Rakennuslupavaiheessa materiaaliselosteen tiedot olisivat todella karkealla tasolla. Materiaaliseloste palvelisi tarkoitustaan paremmin, jos tämä tehtäisiin tarkemmilla, toteutuneilla tiedoilla käyttöönottovaiheessa. Materiaaliselosteen laatiminen voisi olla esimerkiksi kaksivaiheinen prosessi: rakennuslupavaiheessa tehtäisiin alustava, karkea selostus, joka tulisi päivittää käyttöönottovaiheessa toteutuneilla materiaalitiedoilla.]

e. Muita yleisiä kommentteja:

Lakiesityksen lähtökohta ja tavoite tulisi olla kiertotalouden edistäminen, hankkeiden auttaminen kiertotaloustavoitteiden luomisessa sekä kierrätyksen ja uudelleenkäytön tehostaminen korjaus- ja purkuvaiheessa. Tämän tavoitteen toteutuminen tällä hetkellä jää asetuksen avulla vaillinaiseksi. Mikäli halutaan todellista vaikuttavuutta kiertotalouden edistämiseksi, materiaalien todellisen ja tarkan tiedon raportoiminen valmistajista, käytetyistä kemikaaleista ja esimerkiksi haitallisista-aineista tulisi olla raportoituna esimerkiksi osana huoltokirja-aineistoa. Selosteen laatiminen tällaisenaan tulisi olemaan lisäkustannus hankkeelle, vaikka ilmastaselvitykseen kaivataankin samantyyllisiä tietoja.

2. Kommentit asetusluonnoksen pykäliin

1 § Rakennuksen materiaaliseloste

Pykälän tekstissä mainitaan, että asetuksessa säädetään myös selosteen säilyttämisestä. Selosteen säilyttäminen koko hankkeen elinkaaren ajan, siihen asti, kun rakennus korjataan tai puretaan, on materiaalien uudelleenkäyttöä ja kierrättämistä ajatellen ensiarvoisen tärkeää. Selosteen voisi sisällyttää esimerkiksi osaksi huoltokirja-aineistoa?

2 § Materiaaliselosteen laadinta ja päivittäminen

Asetuksen pykälässä 3 § viitataan siihen, että rakennusosia koskevien tietojen tarkkuuden on perustuttava joko rakennuksen suunnitelmiin tai kansallisen päästötietokannan tyyppillisiä rakennuksia kuvaaviin määrätietoihin. Päästötietokannan käyttö rakennuslupavaiheessa on perusteltua, jos useasti tässä vaiheessa ei ole tarkkaa materiaalitietoa rakennukseen menevistä materiaaleista. Asetuksen tavoitetta ajatellen todellinen tieto rakennuksessa käytetyistä materiaaleista, niiden valmistajista ja alkuperästä palvelisi tarkoitusta tehokkaammin, jolloin materiaaliselosteesta olisi todellista apua korjaus- ja purkuhetkellä. Selosteen päivittäminen käyttöönottovaiheessa olisi näin ollen perusteltua aina, kun alustavassa materiaaliselosteessa on käytetty geneeristä päästötietokannan tietoa.

3 § Rakennusosat

Tekstiä tulisi selventää sen osalta, mitä rakennusosia koskevien tietojen tarkkuudella tarkoitetaan, tarkoitetaanko määrätietoa vai materiaalitietoa. Miltä osin selosteen laatimisessa on tarkoitus sallia oletusarvojen käyttö? ”Rakennusosia koskevien määrätietojen tarkkuuden on perustuttava joko rakennuksen suunnitelmiin tai kansallisen päästötietokannan tyyppillisiä rakennuksia kuvaaviin määrätietoihin”. Kuitenkin kohdassa 2 § on mainittu, että materiaaliselosteen on perustuttava nimenomaan rakennuksen suunnitelmamalliin tai vastaaviin koneluettaviin tietoihin.

Miten selostuksessa olisi tarkoitus erotella ja raportoida vaihdettavat ja korjattavat materiaalit? Olisiko hyödyllistä raportoida vain käyttöiät?

4 § Rakennusosien sisältämät materiaalit

Materiaalijakauma on suhteellisen suppea raportoitaessa rakennuksen materiaaleja. Esimerkkinä, mikäli rakennuksessa on betonielementtiseiniä sekä ontelolaattoja, molemmat luokitellaan kohtaan 1) betoni-, tiili-, kivennäislaatta-, keramiikka- ja luonnonkivimateriaalit. Tarkoituksenomaista olisi kuitenkin erotella tällaiset tuotteet, vaikka kyseessä on betonituote. Samoin esimerkiksi lämmöneristemateriaaleista olisi tarkoituksenmukaista erotella kivivillat, lasivillat tai EPS eristeet, tai metalleista esim teräs, alumiini tai kupari sekä uudelleenkäytön, että kierrätyksen kannalta.

Tuotteen valmistajan tietoa ei ole veloitettu raportoitavaksi, mutta tämän raportoiminen voisi olla perusteltua uudelleenkäytön ja kierrätyksen kannalta. Myös tuotekohtaisen tiedon eli EPD:n käyttö olisi suositeltavaa.

Talotekniikan järjestelmien osalta materiaali jaottelu on myös haastava, koska esimerkiksi hissikori voidaan ajatella luokiteltavan kohtaan 9) koneet ja laitteet, mutta materiaalina tämä olisikin metallia.

5 § Materiaalien alkuperä

Mitä tarkoitetaan yleisesti hyväksytyllä menetelmällä? Mistä tämä tieto materiaalien alkuperästä on oletettu saatavan? EPD:t eivät sisällä tätä tietoa. EPD:iden mahdollisesti sisältämä tieto kierrätetystä/uusiutuvasta/uusiutumattomasta materiaalista ei ole sama, kuin todellinen tieto tuotteen sisältämästä materiaalin alkuperästä, koska EPD sisältää tiedon koko elinkaaren ajalta, sisältäen esimerkiksi materiaalihukan.

Materiaalien alkuperän jaottelu rakennuksen ja rakennuspaikan tasolla suhteellisen karkea. Esimerkiksi uudelleenkäytön ja kierrätyksen osalta materiaalin elinkaaren lopussa, olisi tärkeää tietää materiaaliakohtaisesti se, onko kyseessä uudelleenkäytetty tuote, tai mahdollisesti kierrätettyä materiaalia sisältävä tuote. Tämän raportoinnin voisi edellyttää rakennusosakohtaisesti, tai sisällyttää alkuperän vaatimus kohtaan 4 §. Miltä osin tämän osalta on mahdollista käyttää oletusarvoja? Esimerkiksi talotekniikan osalta tämän tiedon raportointi voi olla todella haastavaa. Lisäksi vaarallisten aineiden osalta erityisen tärkeää olisi tietää, mitä vaarallisia aineita tuote mahdollisesti sisältää. Materiaalin alkuperän raportoiminen useaan eri alkuperäluokkaan on myös harhaanjohtavaa (perustelumuiotio kohta 5 §), jolloin todellinen tieto esimerkiksi rakennuksen materiaalien kierrätysmateriaalin osuudesta jää epäselväksi.

Kiertotaloustavoitteiden asettamisen kannalta, esimerkiksi mikäli hankkeessa halutaan asettaa tavoitteita kierrätysmateriaalin käytölle, materiaalin alkuperän raportoiminen olisi tarkoituksenmukaista.

6 § Materiaaliselosteen tietojen ilmoittaminen

Raportoinnin osuutta tulee selkeyttää. Yhteenlaskettujen tietojen ilmoittaminen rakennuksen ja rakennuspaikan tasolla on todella karkean tason tietoa, ja materiaaliselosteen todellinen hyöty saataisiin vasta siinä vaiheessa, kun on nähtävillä yksityiskohtainen tieto kustakin materiaalista.

ks kommentit kohta 4 §. Materiaalit voisi olla eroteltuna esim Liitteen 1 mukaisesti rakennusosittain sekä materiaalityhmittäin. Myöskään raportointiyksikkö ei palvele kaikkia rakennusosia, esim. miten istutetut puut on ajateltu raportoitavan yksikössä kg/m²?

Viitala Anni
Granlund Oy